Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

HE 173/2016 vp

Tausta ja sisältö

Ympäristövaliokunta 25.10.2016
Hallitussihteeri Katariina Haavanlammi

Tausta 1/3

- ilmanlaatudirektiivi (2008/50/EY) on pantu kansallisesti täytäntöön vuonna 2011
  - laki (13/2011) ja ilmanlaatuasetus (38/2011)
- Euroopan komissio on havainnut, että täytäntöönpano on joiltain osin puutteellinen ja aloittanut ns. Pilot –menettelyn Suomea vastaan
- tarvitaan sekä laki- että asetustason muutoksia, jotta varsinaista rikkomusmenettelyä Suomea vastaan ei käynnistettäisi → esityksen ensisijainen tavoite on toteuttaa tarvittavat lakitason muutokset (vain muutama)
  - asetustason muutoksia huomattavasti enemmän

Tausta 2/3

- Ilmansuojeluun liittyvälle sääntelylle on tyypillistä, että säännösten soveltaminen on kytketty ilmanlaadulle asetettujen raja-arvojen ylitykseen tai ylityksen vaaraan
- EU-sääntelyn perustuvat raja-arvot on asetettu epäpuhtauskohtaisesti, joko tunti-, vuorokausi- tai vuosiraja-arvo
- Pelkkä kertaluonteinen lukuarvon ylitys EI ole juridisesti raja-arvon ylitys → esim. hengitettävien hiukkasten (PM10) vuorokausiraja-arvon ylitys on kyseessä vasta, jos ylityksiä on enemmän kuin 35 kpl vuodessa
- Raja-arvojen lisäksi on myös muita laatuvaatimuksia ja –tavoitteita → kaikki tämä sääntely on asetustasolla

Tausta 3/3

- Suomessa ilmanlaatu on ilmanlaadun raja-arvoihin verrattuna yleisesti ottaen hyvä, varsinaisia raja-arvojen ylityksiä ollut tähän mennessä vain pääkaupunkiseudulla
- typpidioksidin (NO2) vuosiraja-arvo on ylittynyt Helsingissä vuodesta 2005 lähtien, syynä liikenteen päästöt
- hengitettävien hiukkasten (PM10) pitoisuudet nousevat keväisin katupölyn vuoksi koko Suomessa, varsinaiset raja-arvojen ylitykset harvinaisia (Helsingissä viimeksi v. 2006)
- pienhiukkasten (PM2.5) raja-arvo ei ole Helsingissä eikä muuallakaan Suomessa ylittynyt kertaakaan
  - raja-arvo on asetettu niin korkealle, että Suomen oloissa lähes ”mahdoton” ylittää, vaikka kaukokulkema, liikenne ja kotitalouksien puun pienpoltto nostavat pitoisuuksia aika ajoin korkeiksi koko Suomessa

Uusi säännös valtioiden rajat ylittävästä ilman pilaantumisesta 1/3

- Säännös edellyttää tietyissä kaukokulkeumaan liittyvissä tilanteissa yhteistyötä toisten EU:n jäsenvaltioiden ja Euroopan komission kanssa sekä velvoittaa tekemään yhteistyötä myös ns. kolmansien maiden kanssa
- Tietyt kaukokulkeumaan liittyvät tilanteet= kun EU- sääntelyyn perustuva ilmanlaadun varoituskynnys, raja- tai tavoitearvo tai pitkän aikavälin tavoite ylittyy EU:n alueella merkittävän kaukokulkeuman vuoksi
- Jos tilanne tapahtuisi Suomen alueella → YM olisi käytännön ”toimija” ja yhteistyön tarkka sisältö luettaisiin direktiivin 25 artiklasta → yhteinen ilmansuojelusuunnitelma tai muita toimia ilmanlaadun parantamiseksi, erilaiset tiedotusvelvoitteet jne.

Uusi säännös valtioiden rajat ylittävästä ilman pilaantumisesta 2/3

- Säännöksen soveltamiskynnys on Suomen ilmanlaadun näkökulmasta korkea, vain muutamia säännöksen soveltamisalaan kuuluvia tilanteita ilmennyt
  - Otsonin tiedotuskynnyksen ja pitkän ajan tavoitteiden lyhytkestoiset ylitykset
  - Otsonin pitoisuuksiin voidaan ensisijaisesti vaikuttaa otsonia muodostavia päästöjä vähentämällä ja Suomi jo aktiivisesti mukana tässä yhteistyössä (EU- taso ja KV- taso)

Uusi säännös valtioiden rajat ylittävästä ilman pilaantumisesta 3/3

- Esimerkiksi Venäjällä metsä- ja maastopaloja 2010 –luvulla
  - kaukokulkeuman vuoksi ilmanlaatu on huonontunut myös Suomessa, savun jopa pystynyt ”aistimaan”, mutta pienhiukkaspitoisuudet eivät ole kertaakaan nousseet niin korkeiksi, että EU- perusteinen vuosiraja-arvo olisi ylittynyt → vaikka Venäjä on ns. kolmas maa, niin kyse ei ole ehdotetun uuden säännöksen soveltamisalaan kuuluvasta tilanteesta

Uusi säännös yhtenäisistä ilmansuojelusuunnitelmista 1/2

- Ilmansuojelusuunnitelman laatimisvelvollisuutta ja sisältöä koskevaan YSL 145 §:ään lisätään säännös, jonka mukaan

  Jos useampi kuin yksi ilman epäpuhtauksille 141 §:n nojalla säädetty raja-arvo ylittyy tai on vaarassa ylittyä, kunnan on tarpeen mukaan laadittava kaikki kyseessä olevat raja-arvot huomioiva yhtenäinen ilmansuojelusuunnitelma

Uusi säännös yhtenäisistä ilmansuojelusuunnitelmista 2/2

- Kunnissa ilmansuojelusuunnitelman laatiminen on pakollista ainoastaan, jos tietyt ilmanlaadulle säädetyt raja-arvot ylittyvät tai ovat vaarassa ylittyä (vrt. hiekoituspoikkeus)
- Pakollinen ilmansuojelusuunnitelma on tähän mennessä jouduttu Suomessa laatimaan vain Helsingissä (syynä typpidioksidin (NO_2) vuosiraja-arvon pitkäaikainen ylittyminen)
- Muut ilmansuojelusuunnitelman laatimiseen velvoittavat ilmanlaadun raja-arvot eivät ole ylittyneet tai olleet vaarassa ylittyä Helsingissä tai muuallakaan Suomessa
  - on epätodennäköistä, että säännöstä koskaan joudutaan Suomessa soveltamaan ”pakosta”
  - Helsingin kaupungin ilmansuojelusuunnitelmaan on typpidioksidin ohella ja vapaaehtoisuuteen perustuen toimia katupölyn ja pienpolton haittojen ehkäisemiseksi/vähentämiseksi

Muut muutokset 1/2

Ilmansuojelusuunnitelman laatimista koskevassa säännöksessä selvennetään, ettei ilmansuojelusuunnitelman laatiminen ole pakollista tilanteessa, jossa hengitettäville hiukkasille (PM10) säädetyt raja-arvot ovat vaarassa ylittyä hiekoituksesta tai suolauksesta aiheutuvan hiukkaskuormituksen vuoksi

- Nykytilanteessa on juridisessa mielessä jossain määrin tulkinnanvaraista se, pitääkö ilmansuojelusuunnitelma laatia myös jos kyse ei ole raja-arvon ylityksestä, vaan ylityksen vaarasta
- Jos kyse on raja-arvon ylityksestä, niin kunta voi valita, laatiiko ilmansuojelusuunnitelman vai sisältövaatimuksiltaan hieman keveämmän hiekoitusselvityksen

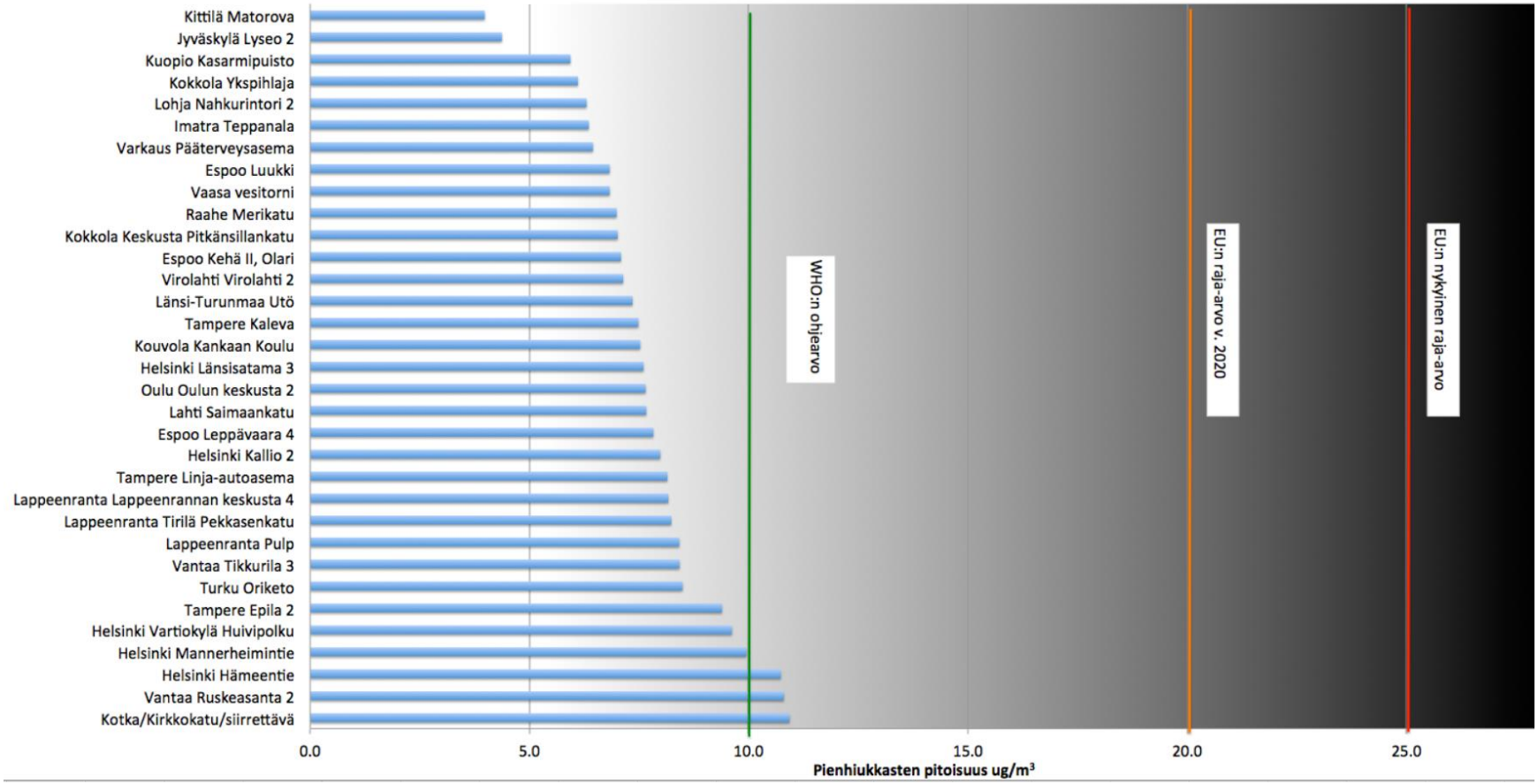
Muut muutokset 2/2

- Typpidioksidin NO2 raja-arvoihin liittyvän määräajan pidennysmahdollisuutta koskeva säännös kumotaan tarpeettomana
- Suomessa säännöstä ei ole tarvinnut hyödyntää muualla kuin Helsingissä → Helsingin kaupungille on myönnetty määräajan pidennys vuoden 2015 loppuun saakka, mutta ilmanlaatuongelma edelleen olemassa
- Kyse on kertaluonteisesta poikkeusmahdollisuudesta, jota ei voi hyödyntää uudestaan
- Muissa EU- maissa useissa kaupungeissa sama tilanne, kuin Helsingissä → EU- tason toimet ja kansallisten toimien jatkaminen/tehostaminen?

Lopuksi: erityisesti pienhiukkaspitoisuuksista

- Vaikka ilmanlaatu on Suomessa yleisesti ottaen hyvä, niin etenkin pienhiukkaspitoisuuksia tulisi pyrkiä alentamaan
- Pienhiukkaspitoisuuksille ei ole pystytty määrittelemään ihmisten terveyden kannalta ”turvallista” tasoa → raja-arvoa alhaisempia pitoisuuksia ei saa tulkita väärin!
  - Puun pienpolttoon liittyvää neuvontaa ja ohjeistusta tehostettava entisestään
  - Muut keinot?

Lopuksi: pienhiukkasten (PM2,5) vuosikeskiarvot 2014

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KIITOS!